

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عنوان مقاله :

مبانی استقلال فرهنگی از دیدگاه امام «ره»

پژوهشگر و نویسنده :

محمد گلک خیبری

سخن کوتاه :

با توجه به اهمیت موضوع و مضمون استقلال و استقلال طلبی در برهه کنونی در عرصه داخلی و روابط بین الملل بر آن شدیم تا با احصاء مبانی استقلال همه جانبه از دیدگاه معمار کبیر انقلاب اسلامی سهمی کوچک در ترویج و نشر آراء و اندیشه های بزرگ مرد تاریخ دوران معاصر داشته باشیم .

پژوهش پیش رو، با عنوان: تبیین مبانی استقلال از دیدگاه امام (ره) در قالب 4 مقاله و با بررسی ابعاد مختلف مبانی استقلال اعم از؛ فرهنگی ، سیاسی ، اقتصادی و دفاعی بصورت جداگانه به همراه نتیجه گیری نهایی با بهره گیری از آراء و اندیشه های امام (ره) و با رعایت انسجام و پیوستگی تقدیم شما بزرگواران و عزیزان خواهد شد .

مقدمه :

واژه استقلال از دیرباز مورد توجه صاحب نظران و اندیشمندان مختلف قرار داشته است که با توجه به شناخت و برداشت‌ها فکری خود تعاریف و مصادیق گوناگون از استقلال ارائه نموده‌اند. استقلال از مهمترین اهدافی است که همواره مورد توجه رهبران، ملت‌ها و جوامع بوده است. یکی از اهداف مقدس انقلاب عظیم درونی و بیرونی رسول اکرم «ص» نیل به استقلال جامعه اسلامی بوده است که تدابیر متعدد پیامبر «ص» در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ... در این راستا ارزیابی می‌گردد. پیامبر عظیم الشأن اسلام در طول رسالت با برکت خویش توجه به استقلال جامعه اسلامی و تشکیل امت اسلامی مستقل در تمامی ابعاد را سرلوحه کار خویش قرار داده بودند. در همین راستا قرآن کریم نیز با تأکید بر واژه استقلال، اهمیت آن را بر مسلمانان بیشتر می‌نماید به ویژه آنجا که می‌فرماید:

« وَ لَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا » (1)

و خداوند هیچگاه نخواسته که کافران بر مسلمین تسلط پیدا کنند. (نساء، 141)

آیه فوق نیز مبین تلاش جهت دستیابی به استقلال مسلمین در زمینه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ... می‌باشد. به همین منظور و به جهت تحقق اهداف الهی بوده که حضرت امام «ره» با تمسک به سیره پیامبر عظیم الشان اسلام و معصومین «ع»، رسالت الهی خود را، از سال 1341 با هدف تحقق اسلام و استقلال ایران شروع نمودند.

علاوه بر آیه فوق قرآن کریم بهترین راه خودکفایی را اعتماد به نفس، تکیه بر نیروهای خودی و تلاش و کوشش فراوان می‌داند و خداوند متعال در باره اعتماد به نفس مؤمنان می‌فرماید:

« وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ » (2)

و سست نشوید و غمگین نگردید! و شما برترید اگر ایمان داشته باشید. (ال عمران ، 139)

امام «ره» به عنوان یک رهبر بی‌بدیل در دوران معاصر با بهره‌گیری از دو عنصر مردم و اسلام و در نهایت با ایجاد انقلاب شکوهمند اسلامی ایران در سال 57 در صدد فراهم نمودن استقلال و آزادی در این کشور بوده‌اند و بر همین اساس بوده و هست که علاوه بر آزادی و جمهوری اسلامی یکی از شعارهای اساسی انقلاب اسلامی، استقلال می‌باشد.

ایشان از همان ابتدای مبارزه با رژیم ستمشاهی و به ویژه در جریان مخالفت با طرح انجمن‌های ایالتی و ولایتی و بعدها کاپیتولاسیون که به منظور ضربه زدن به مبنای اعتقادی و دینی و سلب استقلال و آزادی مطرح شده بود، درصدد تأسیس حکومت اسلامی برآمدند، زیرا معتقد بودند که تنها تشکیل حکومت اسلامی است که؛ استقلال و آزادی بشریت و ایران آن دوره را بطور حقیقی به ارمغان می‌آورد. همچنین قیام 15 خرداد 1342 با هدف تأمین استقلال و عزت کشور و ملت ایران با رهبری حضرت امام «ره» - متفکر، فیلسوف و مصلح بزرگ سیاسی و مذهبی قرن 20 و با تکیه بر نیروی شکست ناپذیر ایمان برای آزادی از یوغ استبداد و استعمار صورت گرفت و در این راستا مردم و امام «ره» تمامی مشکلات و مرارت‌ها را تحمل کردند و با تحولات عظیمی که به وجود آوردند، زمینه استقلال، شکوفایی استعدادها و آزادی اندیشه را فراهم و بر قطع وابستگی از هر نوع تأکید نمودند.

آری، این حرکت امام «ره» بود که، تمامی اهداف و منافع استعمار را به خطر انداخته و زمینه‌های پیروزی انقلاب عظیم اسلامی و رسیدن به استقلال واقعی را با تأسیس حکومت اسلامی به ملت مسلمان ایران چشانند. البته هزینه‌هایی را که برای این استقلال پرداخته شد نباید از یاد برد؛ صدها و هزاران شهید دوران انقلاب، جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و توطئه‌ها منافقان کوردل داخلی و خارجی و

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، علی‌رغم وجود بسترهای مناسب جهت رشد و مهیا شدن زمینه‌های استقلال فکری، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ... دشمنان انقلاب اسلامی در داخل و خارج از هر نوع حربه برای ساقط کردن انقلاب و وابسته نمودن این کشور فرو گذار نکردند و حتی بیشترین جنگ روانی و تبلیغاتی را برای محصور کردن انقلاب اسلامی و از بین بردن استقلال و وابسته کردن ایران اسلامی در تمامی زمینه‌ها به کار گرفتند. چنین و تنظیم انواع سیاست‌ها و استراتژی‌های استکبار جهانی در این راستا قلمداد می‌شود.

امروز نیز با توجه به تعاریف و برداشت‌های متعدد از مفهوم استقلال و مترصد بودن عده‌ای برای سوء استفاده از خلأهای موجود در عرصه داخلی و خارجی همچنین حساسیت کشور در ابعاد مختلف امنیتی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، دفاعی و ... و با در نظر گرفتن شرایط خاص ج.ا.ا. در منطقه و نظام بین‌الملل و به منظور ایجاد روابط حسنه با تمامی کشورها مبتنی برحکمت، مصلحت و حفظ استقلال و عزت ایران اسلامی و ملت ایران، به تبیین هر چه بیشتر مبانی استقلال و استقلال طلبی در اندیشه امام خمینی «ره» به عنوان بنیانگذار و معمار کبیر انقلاب اسلامی خواهیم پرداخت.

پژوهشگر و نویسنده:

محمد گلک خیبری

مبانی استقلال فرهنگی از دیدگاه امام «ره»

در اندیشه امام «ره»، فرهنگ از گستره‌ی عمیقی برخوردار است که در حوزه آن، همه رفتارها و نگرش‌ها تعریف می‌شوند. حضرت امام «ره» فرهنگ را کارخانه آدم سازی می‌دانند: «فرهنگ یک کارخانه آدم سازی است... فرهنگ سایه‌ای است از نبوت». (3)

بدین ترتیب امام «ره» با نگرش عمیقی که از فرهنگ اسلامی داشتند بر یکسری مبانی و شالوده‌هایی در استقلال فرهنگی تاکید دارند که اهم آنها به شرح ذیل می‌باشند:

الف) دفاع همه جانبه از ارزش‌های دینی

دفاع همه جانبه از ارزش‌های دینی یکی از مبانی مهم مورد توجه حضرت امام در عرصه استقلال فرهنگ و اندیشه بوده است. ایشان با تاکید بر پایداری و دفاع همه جانبه آحاد ملت از ارزشهای الهی و اسلامی، تعهد و احساس مسئولیت در این امر مهم را همواره یادآور می‌شوند تا بدین وسیله ضمن تضمین و استمرار استقلال فرهنگی و حفظ ارزشهای دینی راه هر گونه سوء استفاده و توطئه چینی دشمنان سلب گردد. همچنین امام «ره» بر این باور است؛ آنچه دشمنان را جسور می‌نماید و علیه فرهنگ و تمدن اسلامی توطئه می‌کنند، عدم مقابله جدی با دشمنان در کمین نشسته اسلام است:

«... باید با همه امکانات و وسایل لازم، به مقابله جدی در دفاع از ارزشهای الهی و منافع مسلمین برخیزند و صفوف مبارزه و دفاع مقدس خویش را محکم و مستحکم نمایند و به این بی‌خبران و دل‌مردگان و پیروان شیاطین، بیش از این مجال حمله را به صفوف عقیده و عزت مسلمانان ندهند.» (4)

امام «ره» یکی از راههای دفاع همه‌جانبه در دفاع از ارزشهای اسلامی و الهی را که در تضمین و استمرار استقلال فرهنگی نقش دارد معرفی صحیح احکام اسلام می‌دانند:

« ما موظفیم ابهامی را که نسبت به اسلام به وجود آورده‌اند، برطرف سازیم. تا این ابهام را از اذهان نزدائیم، هیچ کاری نمی‌توانیم انجام بدهیم... شما باید خودتان را، اسلامتان را، نمونه‌های رهبری و حکومت اسلامی را، به مردم دنیا معرفی کنید؛ مخصوصاً به گروه دانشگاهی و طبقه تحصیل کرده.» (5)

ب) ضرورت تحول فرهنگی

در اندیشه حضرت امام «ره» هویت و موجودیت واقعی یک جامعه فرهنگ آن جامعه می‌باشد و انحراف آن جامعه را اگر چه در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی و... قدرتمند باشد، پوچ و میان تهی می‌سازد (6). لذا توجه به فراهم ساختن بسترهای مناسب جهت رشد و تحول فرهنگی را نه تنها، باعث عزت و قدرتمندی ملت می‌دانند بلکه معتقدند این امر باعث استقلال طلبی آن جامعه می‌گردد:

«بزرگترین تحول که باید بشود، در فرهنگ باید بشود. برای اینکه مؤسسه‌ای است که

ملت را یا به تباهی می‌کشد یا به اوج عظمت و قدرت می‌کشد.» (7)

از جمله مواردی که امام «ره» بر ضرورت تحول و تغییر در آن بخش توصیه دارند؛ اصلاح ساختار نظام تربیتی است. اصلاح نظام تربیتی براساس مبانی و اصول اعتقادی اسلام. در صورت بروز ناهنجاریهای فرهنگی یا نفوذپذیر بودن فرهنگ جامعه در برابر هجوم فساد و ابتدال اخلاقی از داخل و خارج، همه تلاش‌های تربیتی به هدر خواهد رفت، زیرا؛ گستره فرهنگ همه اعتقادات و نگرش‌ها و رفتار فردی و جمعی افراد یک ملت را در برمی‌گیرد. اصلاح نظام تربیتی در راستای تحول فرهنگی ضرورتی انکار ناپذیر است. (8)

به دلیل گستردگی فرهنگ، در جهان کنونی دشمنان برای تهاجم به کشوری، فرهنگ آن کشور را بهترین بستر برای اجرای اهداف خود می‌دانند. در نتیجه می‌بایست ریشه‌های فساد و اندیشه‌های ناصواب را در فرهنگ قطع کرد (9). به عقیده امام باید این وابستگی روحی و خودباختگی را از بین برد:

«ما یک وابستگی روحی پیدا کردیم، این وابستگی روحی از همه چیزها برای ما بدتر است.» (10)

ایشان در واقع اولین گام در تحول فرهنگی که زمینه‌ساز واز مبانی مهم استقلال فرهنگی می‌باشد اصلاح ساختار نظام تربیتی می‌دانند و تضمین و تحقق آن را در ریشه کن کردن همه عوامل فساد می‌دانند:

« اولین اقدام این است که همه عوامل فساد و مهمتر این که همه انگیزه‌های فساد در

زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی و سایر زمینه‌ها با کمال جدیت باید ریشه کن شود.» (11)

دربینانی دیگر می‌فرمایند: «آموزش تنها اثر ندارد، پرورش پهلوی آموزش باید باشد و...» (12)

دومین گام در راه تحول فرهنگی و نیل به استقلال فرهنگی مبارزه تا نفی کامل فرهنگ بیگانه است. امام «ره» معتقد بودند که در عرصه فرهنگ ما باید به جای قبول ضربه از دشمن، نخستین ضربه را وارد کنیم و از طرفی اعتقاد داشتند که اسلام به دلیل غنای فرهنگی سرانجام پیروز میدان است زیرا؛ جهان امروز تشنه فرهنگ اسلام، قدرت برتر و همواره در سازش ناپذیری با ظالمان است. (13)

سومین گام در راه تحول فرهنگی و نیل به استقلال فرهنگی مقابله با تهاجم فرهنگی است. امام «ره» با توجه به اینکه جمهوری اسلامی ایران در نوک پیکان حمله دشمنان است، ضرورت مقابله با تهاجم فرهنگی را امری حیاتی می‌دانستند. (14)

حتی ایشان پارا فراتر نهاده بطوریکه کار اصلی را مقابله با تهاجم نمی‌دانستند، بلکه حمله مستمر و مداوم به همه ارکان وجودی استکبار جهانی از ویژگی‌های برجسته اندیشه فرهنگی امام «ره» بود (15). ایشان در این زمینه می‌فرمایند:

« دست آمریکا و سایر ابرقدرت‌ها تا مرفق به خون جوانان ما و سایر مردم مظلوم و

رزمنده فرو رفته است. ما تا آخرین قطره خون خویش با آنان شدیداً می‌جنگیم؛ ... » (16)

در واقع مصلحت‌گرایی، مماشات و نرمش از موضع ضعف هیچ‌گاه در تفکر فرهنگی امام جایی ندارد. ایشان با اعلام روشن اهداف انقلاب اسلامی و هجوم به دنیای تفکر و فرهنگ استکباری و استعماری، ابر قدرت‌ها را در موضع انفعال و سردرگمی قرار می‌داد بطوریکه با تمام امکانات مادی و تکنولوژیکی در برابر جملات فرهنگی امام «ره» موضع‌گیری می‌نمودند.

چهارمین گام در راه تحول فرهنگی و رسیدن به استقلال فرهنگی از منظر امام «ره» خودباوری در

سایه فرهنگ اصیل ایرانی و اسلامی است که تضمین کننده استقلال جامعه ما می‌باشد. (17)

خصیصه خودباوری و اعتماد به نفس، اساس و از ارکان مهم استقلال فرهنگی است. لذا امام «ره» باور داشتند که هیچ‌گاه هیبت و نخوت قدرت‌های بزرگ در هم شکسته نخواهد شد و وابستگی و اسارت،

همواره میراث ملی و فرهنگی کشورهای ضعیف را به یغما خواهد برد:

«فرهنگ اساس ملت است، اساس ملیت یک ملت است؛ اساس استقلال یک ملت است و لهذا آنها کوشش کرده‌اند که فرهنگ ما را استعماری کنند... با تبلیغات خودشان ماها را ترسانند. که از خودمان می‌ترسیم تا به خودمان اعتماد نداشتیم ... اعتماد به نفس را از بین بردند». (18)

ج) توجه به مراکز آموزشی و تبلیغی

اهتمام به برنامه‌ریزی صحیح و هدفدار در نظام آموزشی و تبلیغی کشور اعم از مراکز تربیتی و آموزشی و بدست گرفتن این مراکز مورد تاکید امام بوده است. با توجه به اینکه مراکز آموزشی و تبلیغی نقش مهمی در تحقق اهداف فرهنگی جامعه و نیل به استقلال فرهنگی ایفا می‌کنند، دشمنان نیز برای نفوذ در این مراکز از سایر نقاط بیشتر تلاش می‌کنند (19). از این جهت امام راحل می‌فرمودند:

« و اما در دانشگاه ، نقشه آن است که جوانان را از فرهنگ و ادب و ارزش‌های خودی منحرف کنند و به سوی شرق یا غرب بکشانند و دولتمردان را از بین‌اینان انتخاب و بر سرنوشت کشورها حکومت دهند و به دست آنها هر چه می‌خواهند، انجام دهند». (20)

در بیانی دیگر در اهمیت مراکز دانشگاهی می‌فرماید:

«بزرگترین تحولی که باید بشود؛ بایستی در فرهنگ باشد بویژه دانشگاهها ، برای اینکه دانشگاهها بزرگترین مراکزی هستند که ملت را به تباهی می‌کشند و یا به اوج عظمت و قدرت می‌رسانند». (21)

بنابراین ایشان براین باور بودند که برای رسیدن به استقلال فرهنگی باید با ایجاد هر چه بیشتر زمینه‌های مناسب سیاسی و اجتماعی برای دانشجویان عزیز، درک و شناخت آنان را نسبت به شگردهای دشمنان انقلاب اسلامی ارتقا داد ، تا با عناصر فاسد و مروجین فرهنگ بیگانه در محیط دانشگاه مبارزه کنند (22). ایشان ریشه توطئه و نقشه دشمنان را از دبستان تا دانشگاه دانسته و هدف عمده آنان را، ایجاد بدبینی نسبت به اسلام و روحانیت ترسیم فرموده‌اند:

« در گذشته از یک طرف از دبستان تا دانشگاهها کوشش شد که معلمان و دبیران و اساتید و رؤسای دانشگاهها از بین غرب زدگان یا شرق زدگان و منحرفان از اسلام و سایر

ادیان انتخاب و به کارگماشته شوند و... از کودکی تا نوجوانی و جوانی طوری تربیت کنند که از ادیان مطلقاً و اسلام بخصوص و از وابستگان به ادیان، خصوصاً روحانیون و مبلغان متنفر باشند». (23)

براین اساس، تبلیغ و تعلیم برای جوانان و تلاش برای سلامت محیط‌های آموزشی و فرهنگی، هویتی ملی و شرعی پیدا می‌کند، چنانچه ایشان می‌فرمایند:

« الان حجت بر ما بیشتر است و اهمیت تبلیغات هم زیادت، نتیجه اینکه تبلیغ یک حرفه نیست؛ منبع درآمد نیست، مراسم‌های بی روح و بی محتوا نیست، یک وظیفه الهی است». (24)

ایشان برای وسایل ارتباط جمعی بویژه رادیو و تلویزیون نقش تبلیغی مؤثری قائل بودند زیرا؛ از نقش و وظیفه رسانه‌ها، گویندگان، نویسندگان و هنرمندان درختی کردن توطئه‌ها و تبلیغات تفرقه افکن به خوبی آگاه بودند (25). لذا معتقد بودند:

« رادیو و تلویزیون و مطبوعات و سینماها و تأثرها از ابزارهای مؤثر تباهی و تخدیر ملت‌ها خصوصاً نسل جوان بوده است. در این صد سال اخیر بویژه نیمه دوم آن چه نقشه‌های بزرگی را که در تبلیغ علیه اسلام به اجرا در آورده است». (26)

همچنین می‌فرمایند:

« ... و مسأله تبلیغ تنها بر عهده وزارت ارشاد نیست بلکه وظیفه همه دانشمندان و گویندگان و نویسندگان و هنرمندان است... چهره نورانی اسلام را برای جهانیان روشن نمایند...». (27)

د) تاکید بر مشارکت فعال زنان

حضرت امام «ره» توجه به مشارکت فعال زنان را از ارکان مهم نظام سیاسی و از جمله عوامل مهم در رسیدن به استقلال فرهنگی به شمار می‌آورند. نگرش امام «ره» به زن و نقش او در عرصه‌های مختلف بویژه فرهنگی، سیاسی و اجتماعی جالب توجه است. ایشان در عظمت مقام زن می‌فرمایند:

« زن نقش بزرگی در اجتماع دارد. زن مظهر تحقق آمال بشر است. زن پرورش ده زنان و مردان ارجمند است. از دامن زن، مرد به معراج می‌رود. دامن زن، محل تربیت بزرگ زنان و بزرگ مردان است». (28)

البته نباید نقش زنان شجاع و متعهد ایران اسلامی را در صحنه‌های پیروزی انقلاب اسلامی و هشت سال دفاع مقدس که شایستگی‌ها و قابلیت‌های خود را نشان داده‌اند از یاد برد. در واقع علم به فداکاریها و خدمات بی‌شائبه زنان مؤمن و متعهد ایران اسلامی بوده که امام بطور ویژه و با تعریفی در خود شأن و منزلت آنان این چنین می‌فرماید: (29)

« ثمرات ارزشمند حضور زنان ایران اسلامی در همه عرصه‌ها ، از صفحات خواندنی

تاریخ انقلاب اسلامی است که آیندگان در مورد آن قضاوت خواهند کرد. » (30)

درحقیقت توجه امام «ره» به نقش مؤثر زنان به واسطه آثار و برکات مثبتی است که می‌تواند در فراهم ساختن زمینه‌های مناسب برای رسیدن به استقلال فرهنگی کمک قابل توجهی داشته باشد.

(و) مبارزه با رفاه طلبی

مأموریت اصلی فرهنگ هر جامعه، تقویت عوامل مؤثر در استقلال آن است . گرایش جامعه به رفاه طلبی و دنیاگرایی از جمله آفات بزرگ فرهنگی است. امام «ره» با عنایت به این مطلب، و گسترش چنین اندیشه‌ای، رفاه طلبی را مغایر استقلال و آزادی بویژه در ابعاد فرهنگی می‌داند:

«ملت عزیز ما که مبارزان حقیقی و راستین ارزش‌های اسلامی هستند به خوبی دریافته-

اند که مبارزه، با رفاه طلبی سازگار نیست و آنها که تصور می‌کنند مبارزه در راه استقلال و

آزادی و... با سرمایه‌داری و رفاه‌طلبی منافات ندارد، با الفبای مبارزه بیگانه‌اند... فقرا و متدینین

بی بضاعت، گردانندگان و برپا دارندگان واقعی انقلاب‌ها هستند.» (31)

تحلیل محتوای این فراز از بیانات امام به قدری عمیق و پرجاذبه است که می‌توان آن را عصاره مبانی استقلال طلبی فرهنگی دانست . یعنی اگر به جای تقویت انگیزه‌های استقلال طلبی در بعد فرهنگی در جامعه، ما به رفاه و دنیا طلبی روآورده و یا به جای حمایت از محرومین ، ناخواسته سرمایه‌داران را تقویت کنیم، باید شاهد مرگ تدریجی ارزشهای انقلاب اسلامی و به تبع آن ارزشهای فرهنگی جامعه و نهایت دور افتادن از استقلال فرهنگی و استقلال طلبی باشیم . (32)

لذا تاکید حضرت امام بر مبارزه با رفاه طلبی و دنیا خواهی ،ریشه فرهنگی داشته و امام برای رسیدن به استقلال در بعد فرهنگی براین امر عقیده داشته‌اند. بویژه اینکه مرور اجمالی در تاریخ صدر اسلام و بررسی سیر حوادث فرهنگی و تاریخی پس از رحلت حضرت رسول اکرم «ص» گواه بر این واقعیت تلخ یعنی توسعه فرهنگ رفاه طلبی و تکاثر بوده است؛ بطوریکه زهد و عدالت اسلامی و علوی نتوانست مانع تهاجم فرهنگ رفاه طلبی گردد. (33)

ه) درک جوانان و مشکلات آنان

توجه مستمر به نیازهای جوانان و فراهم ساختن زمینه‌های لازم برای رشد و تعالی آنان، همواره مورد عنایت امام بوده است. امام «ره» بهترین راه برای حفظ جوانان و هدایت استعدادها و توانمندیهای آنان در مسیر اعتلای فرهنگ اسلامی و نیل به استقلال فرهنگی و سیاسی جامعه را، درک درست و منطقی جوانان و آشنایی کامل به نیازهای او و سپس برنامه‌ریزی براین اساس می‌داند. (34)

ایشان براین عقیده‌اند که درک جوانان و آشنایی با نیازهای او می‌تواند جوانان را از مضرات و تأثیرات تهاجم فرهنگی حفظ کند و در وهله بعد به استقلال فرهنگی کمک قابل توجهی نماید، ضمن اینکه نیروی خلاق و کارآمد آنها را به استخدام جامعه و اهداف ملی، دینی و فرهنگی درآورد. (35)

امام «ره» بر این نکته تأکید دارند که بین مشکلات جوانان اعم از اقتصادی، فرهنگی و... با حفظ دین و ارزشهای فرهنگی رابطه مستقیم وجود دارد.

« این جوان ... فردا که فارغ التحصیل می‌شود، سرگردان است. اگر معاشش فراهم نشود، نمی‌تواند، دین خود را حفظ کند». (36)

در حقیقت توجه به نسل جوان و رفع مشکلات آنان باعث خواهد شد، آنها احساس غرور بیشتری نسبت به غنی بودن فرهنگ ایرانی و اسلامی خود کنند و در حفظ ارزش‌های دینی و فرهنگی جامعه خود و در راستای استقلال طلبی همت بیشتری داشته باشند.

ی) حضور مؤثر حوزه علمیه و روحانیت

معمولاً آثار بارز وابستگی فرهنگی در هر کشوری، با مرعوب شدن قشر روشنفکر در برابر تهاجم غرب همراه بوده است که گاه با تمارض یا اظهار نظرهای غرب پسندانه با مهاجمین به فرهنگ و تمدن اسلامی هم‌نواپی می‌کرده‌اند. در انقلاب اسلامی ایران نیز ما شاهد امواج اندیشه‌های چپ و راست، اعم از مارکسیسم و لیبرالیسم بوده‌ایم، لیکن قشری که همواره خطر تهاجم غرب را جدی گرفته است و به جای هم‌زبانی، به مقابله با آن پرداخته، الحق و الانصاف، قشر متعهد روحانیت بوده است. (37)

امام «ره» نیز برای استحکام مبانی فرهنگی و تربیتی در جامعه و استقلال طلبی در این زمینه برحضور و نقش فعال روحانیت و بهره‌گیری از علوم حوزوی تأکید دارند:

« اسلام عمیق‌تر از همه جا و از همه مکتب‌ها، راجع به امور انسانی و راجع به امور

تربیتی مطلب دارد، که در رأس مسائل اسلام است... متخصص لازم است و در این امر باید از

حوزه‌های علمیه متخصص بیاورند». (38)

ایشان یکی از نقشه‌های بیگانگان برای تهی کردن فرهنگی جامعه ایران و جلوگیری از استقلال فرهنگی ما را منزوی کردن روحانیت می‌دانند: «از نقشه‌های شیطانی قدرت‌های بزرگ استعماری به انزوا کشاندن روحانیت است». (39)

همچنین می‌فرمایند:

«نسل حاضر و آینده غفلت نکنند و دانشگاهیان و جوانان برومند عزیز هرچه بیشتر با

روحانیون و طلاب علوم اسلامی پیوند دوستی و تفاهم را محکم‌تر و استوارتر سازند». (40)

این دقت و ظرافت امام «ره» در توجه به حضور روحانیت در عرصه جامعه بویژه عرصه فرهنگی و

اجتماعی جامعه بیانگر نقش مؤثر و مطمئن روحانیت در جامعه عمل پوشاندن به استقلال فرهنگی است .

پی نوشت ها :

- 1- نساء، 141.
- 2- آل عمران، 139.
- 3- موسسه تنظیم و نشر آثار و اندیشه های حضرت امام، "صحیفه نور" چ دوم، ج 6، (تهران: بی تا) صص 236-237
- 4- همان، ج 20، ص 122
- 5- همان، ج 7، ص 74
- 6- اسماعیل منصوری لاریجانی، سیری در اندیشه دفاعی امام خمینی (تهران: بنیاد حفظ آثار و ارزش های دفاع مقدس 1377)، ص 99
- 7- صحیفه نور، ج 6، ص 252
- 8- اسماعیل منصوری لاریجانی، پیشین، ص 96
- 9- همان، صص 96-97
- 10- صحیفه امام، پیشین، ج 7، ص 25
- 11- همان، ج 3، ص 47
- 12- همان، ج 8، صص 86-87
- 13- منصوری لاریجانی، پیشین، صص 92-94
- 14- معاونت سیاسی نمایندگی ولی فقیه در نیروی زمینی سپاه، "حدیث ماندگاری"، (تهران: 1378)، صص 90-94
- 15- منصوری لاریجانی، صص 97-98
- 16- صحیفه نور، پیشین، ج 11، ص 266
- 17- منصوری لاریجانی، پیشین
- 18- همان
- 19- حدیث ماندگاری، پیشین، صص 115-116
- 20- صحیفه نور، پیشین، ج 21، ص 185
- 21- همان، ج 11، صص 98-99
- 22- منصوری لاریجانی، پیشین، صص 100-101
- 23- صحیفه نور، پیشین، ج 21، ص 182
- 24- همان، ص 175
- 25- منصوری لاریجانی پیشین
- 26- حدیث ماندگاری، پیشین، صص 135-140
- 27- موسسه نشر و تنظیم آثار و اندیشه های امام خمینی، وصیت نامه سیاسی - الهی امام (ره)، (تهران: عروج، بی تا) ص 23
- 28- صحیفه نور، پیشین، ج 6، ص 194
- 29- منصوری لاریجانی، پیشین، ص 102
- 30- همان
- 31- صحیفه نور، پیشین، ج 2، ص 235
- 32- منصوری لاریجانی، پیشین، صص 103-104
- 33- همان
- 34- همان
- 35- همان
- 36- صحیفه نور، پیشین، ج 1، ص 65
- 37- منصوری لاریجانی، پیشین، ص 100
- 38- صحیفه نور، پیشین، ج 15، ص 250
- 39- وصیت نامه سیاسی - الهی امام، پیشین، ص 14
- 40- همان